

2277

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
KANTON SARAJEVO
Ministarstvo zdravstva

Босна и Херцеговина
Федерација Босне и Херцеговине
КАНТОН САРАЈЕВО
Министарство здравства

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina

CANTON SARAJEVO
Ministry of Health

Broj: 10-04-20702-5/20
Sarajevo, 03.08.2020.godine

Skupština Kantona Sarajevo
-Služba za skupštinske poslove-

PREDMET: Odgovor na zastupničko pitanje, dostavlja se

Zastupnica Danijela Kristić na 26. Radnoj sjednici Skupštine Kantona Sarajevo, održanoj dana 16.06.2020. godine, u okviru tačke Dnevnog reda „Poslanička/zastupnička pitanja, inicijative i odgovori“, a u skladu sa članom 211.i 214. Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo, postavila je **zastupničko pitanje:**

- Može li nam ministar dr. Mesihović objasniti u kojoj je fazi izrada drafta put pacijenta?
- Kako je zamišljen put pacijenta, da li će o o tome biti javne rasprave i ko je sve učestvovao u izradi drafta?
- Da li su u draftu ispoštovane zakonske norme, a naročiti Zakon o pravima i obavezama pacijenata?

U vezi sa postavljenim zastupničkim pitanjem dostavljamo slijedeći:

ODGOVOR

U vezi pitanja koji se odnosi na termin „izrada drafta put pacijenta“ o kojem se javno vode polemike, konkretno u zakonskoj legislativi ne postoji termin „put pacijenta“, a samim tim ni „draft dokumenta puta pacijenta“.

Naime, neophodna je dosljedna primjena "Zakona o zdravstvenoj zaštiti FBiH " („Službene novine FBiH“, br. 46/10 i 75/13), kojim je jasno i nedvojbeno propisano da se zdravstvena djelatnost obavlja na primarnom, sekundarom i tercijarnom nivou zdravstvene zaštite, odnosno da se zdravstvena djelatnost provodi kao primarna, specijalističko-konsultativna i bolnička zdravstvena djelatnost i djelatnost javnog zdravstva.

web: <http://mz.ks.gov.ba>
e-mail: mz@mz.ks.gov.ba
Tel: + 387 (0) 33 562-104,
Fax: + 387 (0) 33 562-243
Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1

Ministar zdravstva Kantona Sarajevo je Rješenjem Broj: 10-04-7202/20 od 15.04.2020. godine, imenovao stručnu Komisiju za izradu dokumenta kojim će se definisati način pružanja zdravstvenih usluga od primarnog, sekundarnog do tercijarnog nivoa zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevo.

Sprovedene su aktivnosti definisane u navedenom dokumentu, koji je sačinjen na osnovu prethodne analize JU Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo, sve u cilju funkcionalnog povezivanja i usklađivanja sva tri nivoa zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevo, te obezbjeđivanja neprekidne zdravstvene zaštite građanima, uzimajući u obzir činjenicu da su zdravstvene ustanove bile dužne uskladiti svoju organizaciju i poslovanje sa odredbama Zakona o zdravstvenoj zaštiti FBiH iz 2010 godine, kao i Standardima i normativima u zdravstvu, što do sada nije učinjeno dugi niz godina.

Komisija je utvrdila listu stanja i bolesti primarnih, sekundarnih i tercijarnih usluga u zdravstvenim ustanovama u Kantonu Sarajevo, i to kako u ustanovama u kojima je 100% osnivač Kanton Sarajevo, tako i u KCUS, gdje Kanton Sarajevo participira dijelom osnivačkog udjela.

Paralelno su provedene i aktivnosti na popunjavanju kapaciteta JU Opće bolnice "Prim. dr. Abdulah Nakaš" u cilju stavljenja urgentnog zbrinjavanja pacijenata 24/7 u Općoj bolnici "Prim. dr. Abdulah Nakaš", uz ostale usluge u svim zdravstvenim ustanovama u Kantonu Sarajevo koje se ne mijenjaju i čiji obim davanja usluga ostaje isti.

Javna rasprava se u pogledu pravne prirode ovog dokumenta ne sprovodi.

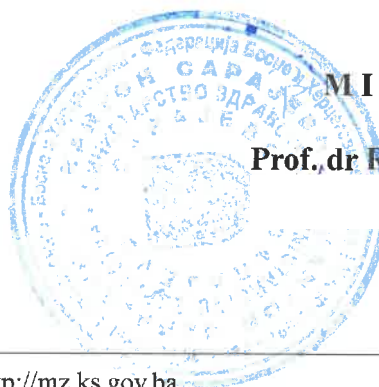
Javna rasprava se sprovodi isključivo po pitanjima od interesa za građane koji se uređuju novim zakonskim ili podzakonskim aktom.

U konkretnom slučaju radi se o primjeni i usklađivanju djelatnosti sa ranijim zakonskim normama, a koje norme Zakona o zdravstvenoj zaštiti FBiH su u primjeni od 2010. godine.

Članom 27. Zakona o zdravstvenoj zaštiti FBiH svakom pacijentu se garantuju određena prava kao što su: dostupnost zdravstvene zaštite, slobodan izbor, povjerljivost informacija, pravo na dostupnost, na prigovor, na informaciju i drugo, a koja su decidno razrađena u Zakonu o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata (Službene novine br. 40/10).

Osnovom iznesenog u prilogu ovog akta dostavljamo Vam na znanje predmetni dokument koji ne podliježe javnoj objavi, i koji se kao takav koristi kao interni akta organizacije i poslovanja javne zdravstvene ustanove kod pružanja primarnih, sekundarnih i tercijarnih usluga u zdravstvenim ustanovama u Kantonu Sarajevo.

S poštovanjem,

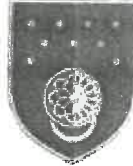
MINISTAR

Prof. dr. Rusmir Mesihović

web: <http://mz.ks.gov.ba>
e-mail: mz@mz.ks.gov.ba
Tel: + 387 (0) 33 562-104,
Fax: + 387 (0) 33 562-243
Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina

CANTON SARAJEVO
Ministry of Health

Broj: 10-04-7202/20

Datum: 18.05.2020. godine

Predmet: Pružanje zdravstvenih usluga od primarnog, sekundarnog do tercijarnog nivoa zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevo

Poštovani,

Na osnovu mišljenja JU Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo, Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo je formiralo Stručnu komisiju delegiranu od strane zdravstvenih ustanova, te je ista pripremila dokument kojim je zakonski usaglašen način pružanja zdravstvenih usluga od primarnog, sekundarnog do tercijarnog nivoa zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevo, sa članom 109., 39., kao i članom 98. i 102. Zakona o zdravstvenoj zaštiti FBiH (Sl. Novine FBiH 46/10, 75/13).

Implementacija je previdena najdalje u roku od 60 dana od dana potpisivanja ovo dokumenta.

Saglasni:

Prof. dr. Sebija Izetbegović

Klin Sarajevu

Prin

J.U. Abdulah Nakaš Sarajevo

Prin

J.U. Sarajevo

Dr A

J.U. u pomoć Kantona Sarajevo

MINISTAR

ić

ilav
tona

Usaglašavanje organizacije rada zdravstvenih ustanova primarnog, sekundarnoga i tercijarnoga nivoa zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevo

Definisanjem načina pružanja zdravstvenih usluga regulišu se uslovi, način i postupak ostvarivanja zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevo od primarnog, sekundarnog do tercijarnog nivoa zdravstvene zaštite, način upućivanja u više nivoe zdravstvene zaštite, te postupanja i razmjene podataka o zdravstvenom stanju pacijenata, što će doprinijeti bržoj i jednostavnijoj zdravstvenoj zaštiti, dijagnostici i terapiji, te u konačnici treba rezultirati efikasnijem zdravstvenom sistemu i većem stepenu zadovoljstva kako pacijenata, tako i korisnika i uposlenika zdravstvenog sektora.

1. Zakonski okvir

Pružanje zdravstvene zaštite u Federaciji BiH je uređeno shodno načelu kontinuiranosti zdravstvene zaštite (član 22. Zakona o zdravstvenoj zaštiti FBIH; Sl. Novine FBIH 46/10, 75/13 – u daljem tekstu ZoZZ FBIH) po kojem ukupna organizacija sistema zdravstvene zaštite mora biti funkcionalno povezana i usklađena po nivoima, od primarnog preko sekundarnog do tercijarnog nivoa zdravstvene zaštite, te obezbjeđivati neprekidnu zdravstvenu zaštitu građanima Federacije u svakoj životnoj dobi.

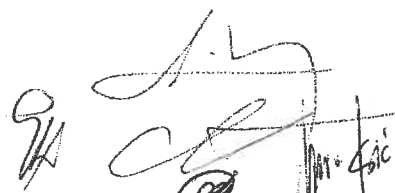
Shodno članu 13. ZoZZ, društvena briga za zdravlje na nivou kantona obuhvata mjere za obezbjeđenje i provođenje zdravstvene zaštite od interesa za građane na području kantona, te, između ostaloga, i stvaranje uslova za pristupačnost i ujednačenost korišćenja primarne i sekundarne zdravstvene zaštite na području kantona, kao i uređenje i vođenje zdravstvene politike i provođenje reforme iz oblasti zdravstva od interesa za područje kantona.

U cilju obezbjeđenja kontinuiranosti zdravstvene zaštite, zdravstvene ustanove primarne, sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite uspostavljaju jedinstven sistem upućivanja pacijenata sa jednog na druge nivoe zdravstvene zaštite.

Sistem upućivanja obuhvata razmjenu informacija, i to sa nivoa primarne zdravstvene zaštite, o zdravstvenom stanju pacijenta sa podacima o prirodi bolesti ili zdravstvenog problema zbog kojeg se obratio izabranom zdravstvenom timu ili izabranom doktoru medicine i preduzetim mjerama, a sa sekundarnog, odnosno tercijarnog nivoa zdravstvene zaštite o izvršenim pregledima, nalazima i preduzetim mjerama liječenja, uključujući i detaljna uputstva za dalje liječenje.

Dalje, u slučaju da se pacijentu na nivou primarne zdravstvene zaštite ne može pružiti adekvatna i blagovremena zdravstvena zaštita, zdravstvena ustanova, odnosno izabrani zdravstveni tim ili izabrani doktor medicine upućuje tog pacijenta u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu, odnosno odgovarajućem specijalisti u zdravstvenu ustanovu na sekundarnom nivou zdravstvene zaštite, ili, *izuzetno*, u zdravstvenu ustanovu na tercijarnom nivou zdravstvene zaštite, radi pregleda, liječenja i davanja odgovarajućeg mišljenja i uputstva za dalje liječenje na nivou primarne zdravstvene zaštite.

Bolnice i druge zdravstvene ustanove sekundarnog nivoa zdravstvene zaštite, ili doktor medicine specijalista kome je građanin upućen sa nivoa primarne zdravstvene zaštite, mogu tog građanina uputiti na tercijarni nivo zdravstvene zaštite, gdje se pružaju najsloženiji oblici zdravstvene zaštite iz određenih specijalističkih djelatnosti. (član 109. ZoZZ) Uspostava jedinstvenoga sistema upućivanja je obaveza zdravstvenih ustanova.

Shodno članu 237. ZoZZ zdravstvene ustanove su bile dužne uskladiti svoju organizaciju i poslovanje sa odredbama ovog zakona i propisima donijetim na osnovu ovog zakona, u roku od 24 mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona, što do danas u Kantonu Sarajevo nije u potpunosti provedeno.

2. Osnovni demografski pokazatelji stanovništva Kantona Sarajevo

Kanton Sarajevo je jedan od deset kantona na području Federacije Bosne i Hercegovine, koji se prostire na površini od 1.276,90 km² sa devet općina i sa relativnom gustom naseljenosti od 328,46 st/ km². Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, ukupan broj stanovnika u 2018. godini na području Kantona Sarajevo je iznosio 419.414, od čega su 65.493 ili 15,62% djeca starosti 0-14 godina, 286.115 ili 68,22% stanovništvo starosti 15-64 godine i 67.806 ili 16,16% osobe starosti 65 i više godina. Generalno, stanovništvo Federacije Bosne i Hercegovine spada u kategoriju starog stanovništva sa procentom od 15,12% osoba starih 65 i više godina, a u Kantonu Sarajevo taj procenat iznosi 16,16%.

Prema biološkom tipu, stanovništvo Kantona Sarajevo spada u regresivni tip stanovništva, u kojem je kontingent djece, odnosno potomaka (0-14 godina) znatno manji u odnosu na kontingent starog stanovništva odnosno predaka (50 i više godina), a očekivano trajanje života pri rođenju za žene je 79,89 godina, a za muškarce 75,30 godina.

Vrijednost stope nataliteta u 2018. godini na području Kantona Sarajevo iznosi 10,77‰, i nalazi se u kategoriji niskog nataliteta (ispod 14,00‰). Mortalitet stanovništva Kantona Sarajevo u posljednjih pet godina ima vrijednost stope općeg mortaliteta iznad 9,00‰, što predstavlja srednje povišenu stopu općeg mortaliteta. Prirodni priraštaj stanovništva Kantona Sarajevo je i dalje izrazito nepovoljan sa vrijednošću stope od 0,19‰ u 2018. godini.

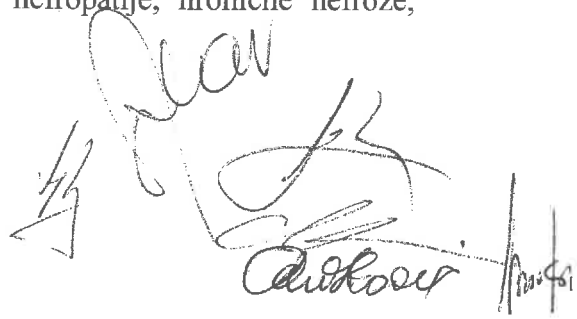
Sve ovo, nužno, utiče na obrasce oboljevanja među stanovništvom Kantona Sarajevo, i, posljedično, na (re) organizaciju sistema zdravstvene zaštite u Kantonu.

3. Osnovni podaci o oboljevanju u Kantonu Sarajevo

Vodeća oboljenja kod stanovništva Kantona Sarajevo registrovana u 2018. godini su identična oboljenjima registrovanim u posljednjim godinama posmatranja i ne pokazuju značajnija odstupanja u pogledu index-a strukture i stope oboljevanja. Dakle, vodeća oboljenja stanovništva u 2018. godini su: akutne infekcije gornjih respiratornih puteva, hipertenzivna oboljenja, akutni bronhitis i bronhiolitis, diabetes mellitus i cistitis.

Među pet vodećih oboljenja registrovanih kod stanovništva Kantona Sarajevo u 2018. godini nalaze se dva hronična oboljenja. To su: hipertenzivna oboljenja sa učešćem od 9,78% u ukupnoj strukturi svih registrovanih oboljenja i sa stopom oboljevanja od 1.186,92 na 10.000 i diabetes mellitus sa učešćem od 3,19% u ukupnoj strukturi svih registrovanih oboljenja i sa stopom oboljevanja od 386,68 na 10.000 stanovnika. U 2018. godini registrovano je 16.218 oboljelih od diabetesa, što je za 3,15% manje u odnosu na prethodnu godinu kada je bilo registrovano 16.745 oboljelih od diabetes mellitusa.

Shodno ovome, u opštim stopama oboljevanja očekujuće su komplikacije ovih oboljenja – angine pectoris, akutni infarkti miokarda, moždani udari, nefropatije, hronične nefroze, dijabetične retinopatije itd.

4. Organizacija zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevo

Zdravstvena djelatnost predstavlja organizovano pružanje zdravstvene zaštite kroz rad zdravstvenih radnika i zdravstvenih saradnika u okviru zdravstvenih ustanova, odnosno privatne prakse u skladu sa stručno-medicinskom doktrinom i uz upotrebu zdravstvene tehnologije, a pod uslovima i na način propisan ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona.

Zdravstvena djelatnost se provodi kao primarna, specijalističko-konsultativna i bolnička zdravstvena djelatnost i djelatnost javnog zdravstva.

Na području Kantona Sarajevo zdravstvena djelatnost organizovana je i provodi se na primarnom, sekundarnom i tercijarnom nivou zdravstvene zaštite, odnosno provodi se kao primarna, specijalističko-konsultativna i bolnička zdravstvena djelatnost i djelatnost javnog zdravstva.

Zdravstvena zaštita na primarnom nivou obuhvata: djelatnost porodične medicine, djelatnost zdravstvene zaštite djece, djelatnost polivalentnih patronažnih sestara u zajednici, higijensko-epidemiološku zaštitu, hitnu medicinsku pomoć, zaštitu reproduktivnog zdravlja žena, zdravstvenu zaštitu nespecifičnih i specifičnih plućnih oboljenja, fizikalnu i mentalnu rehabilitaciju u zajednici, specifičnu zdravstvenu zaštitu radnika kao dio medicine rada, ako je ugovorena sa poslodavcem, zubozdravstvenu zaštitu, laboratorijsku i radiološku dijagnostiku primarnog nivoa i apotekarsku djelatnost.

Djelatnost primarne zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevo je organizovana kroz rad:

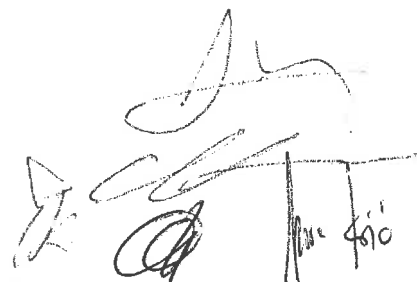
- JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo sa 9 organizacionih jedinica na području devet općina Kantona Sarajevo,
- JU "Apoteke Sarajevo",
- 9 zavoda za zdravstvenu zaštitu određenih populacionih skupina (žene, studenti, radnici),
- HE službe J.U. Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo,
- privatni sektor kroz rad ambulanti, apoteka i stomatoloških ordinacija.

Specijalističko-konsultativna djelatnost na sekundarnom nivou zdravstvene zaštite predstavlja dio zdravstvene djelatnosti koja kroz pružanje usluga osigurava podršku primarnoj i bolničkoj zdravstvenoj djelatnosti, sa ciljem povećanja stepena rješavanja zdravstvenih problema pacijenata i racionalnijeg korištenja resursa u zdravstvu.

U Kantonu Sarajevo djelatnost specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite je organizovana kao bolnička specijalističko-konsultativna zdravstvena zaštita u javnom sektoru i kao vanbolnička specijalističko-konsultativna zdravstvena zaštita u javnom i privatnom sektoru.

Djelatnost bolničke specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite u javnom sektoru osigurava:

- Klinički centar Univerziteta u Sarajevu i
- Opća bolnica "Prim. Dr. Abdulah Nakaš".

Djelatnost vanbolničke specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite osigurava:

- J.U. Dom zdravlja Kantona Sarajevo kroz rad Organizacione jedinice za specijalističko-konsultativne djelatnosti
- zavodi za zdravstvenu zaštitu određenih populacionih skupina (žene, studenti, radnici),
- privatni sektor kroz rad specijalističkih ordinacija, zdravstvenih ustanova tipa poliklinike, centra, zavoda, lječilišta i laboratorija.

J.U. Dom zdravlja Kantona Sarajevo pruža specijalističko-konsultativnu zdravstvenu zaštitu kroz rad Organizacione jedinice Specijalističko-konsultativne djelatnosti iz sljedećih medicinskih disciplina: interne medicine, otorinolaringologije, oftalmologije, neurologije, zatim stomatološke zdravstvene zaštite sekundarnog nivoa iz oblasti pedodoncije, bolesti usta, bolesti zuba, protetike, parodontologije, oralne hirurgije i ortodoncije.

Zavodi za zdravstvenu zaštitu određenih populacionih skupina pružaju, pored primarne zdravstvene zaštite i specijalističko-konsultativnu zdravstvenu zaštitu za određene populacione skupine kao što su žene, radnici, studenti i sportaši.

J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo na sekundarnom nivou zdravstvene zaštite obuhvata djelatnosti iz oblasti javnog zdravstva i to socijalne medicine, organizacije i ekonomike zdravstva, epidemiologije, higijene i zaštite čovjekove okoline, sanitarne mikrobiologije, sanitarne hemije i mikrobiološke dijagnostike.

Djelatnost bolničke zdravstvene zaštite obavljaju bolnice na sekundarnom nivou (opće bolnice, specijalne bolnice, kantonalne bolnice) i na tercijarnom nivou zdravstvene djelatnosti univerzitetsko-kliničke bolnice.

Djelatnost bolničke zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevu organizovana je kroz rad javnih zdravstvenih ustanova:

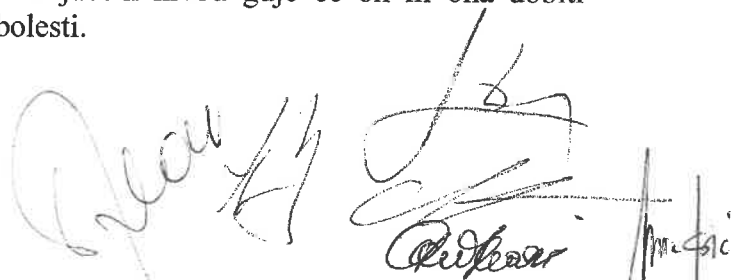
- Klinički centar Univerziteta u Sarajevu
- Opća bolnica „Prim. Dr. Abdulah Nakaš“ Sarajevo
- Psihijatrijska bolnica Kantona Sarajevo
- Zavod za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo.

Opća bolnica “Prim. Dr. Abdulah Nakaš” Sarajevo pruža bolničku specijalističko-konsultativnu zdravstvenu zaštitu iz bazičnih specijalnosti, a Klinički centar Univerziteta u Sarajevu pruža bolničku specijalističko-konsultativnu zdravstvenu zaštitu iz svih medicinskih disciplina dijelom na sekundarnom i na tercijarnom nivou.

Do sada nije definisan referalni put između ove dvije bolničke ustanove, kao ni usaglašena organizacija rada J.U. Opće bolnice „Prim. Dr. Abdulah Nakaš“ Sarajevo, a vezano za organizovanje urgentnoga zbrinjavanja pacijenta na sekundarnom nivou zdravstvene zaštite 24/7 za Kanton Sarajevo.

5. Osnovni principi sistema upućivanja /referalni sistem/

Dobar sistem upućivanja omogućava da pacijenti prime optimalnu zaštitu na odgovarajućem nivou zdravstvene zaštite. Sistem upućivanja mora imati za cilj povezivanje svakog pacijenta kroz različite nivoe usluga i osigurati na odgovarajućem nivou gdje će on ili ona dobiti optimalnu zdravstvenu zaštitu za bilo koju vrstu bolesti.

Dva su ključna aspekta u procesu upućivanja pacijenta unutar sistema zdravstvene zaštite, koji su osnovni preduslovi za unapređenje i jačanje sistema upućivanja:

- **Odluka o upućivanju pacijenta na viši nivo zdravstvene zaštite (referalna odluka)** je klinička odluka doktora medicine o stvarnim indikacijama, identifikaciji potrebnih usluga i davaoca usluga/specijalnosti na višem nivou zz. **Po tome treba postojati jasna, puna odgovornost doktora medicine koji upućuje pacijenta na viši nivo zdravstvene zaštite.**
- **Referalna komunikacija** je kontinuirana interakcija između nivoa zdravstvene zaštite, tačnije doktora medicine koji upućuje pacijenta i doktora medicine kojem se upućuje pacijent, a u periodu u kojem je upućivanje/referal napravljeno. Komunikacija treba biti obostrana između davaoca usluga, sa jasno opisanim poduzetim mjerama zdravstvene zaštite, intervencijama, terapiji i savjetima. **Po tome treba postojati jasna, puna odgovornost doktora medicine koji upućuje pacijenta na viši nivo zdravstvene zaštite, kao i doktora medicine koji prihvata pacijenta na viši nivo zdravstvene zaštite.**

Ova dva aspekta u procesu upućivanja zahtijevaju dobru koordinaciju i transfer između davaoca zdravstvenih usluga, što je neophodno da bi pružena usluga bila kvalitetna, i ujedno, cost-efektivna.

- Vraćanje pacijenata na niži nivo zdravstvene zaštite (**povratni referali**) su, isto tako, važni i sastavni su dio sistema upućivanja i nastavka praćenja pacijenata na nivou PZZ. **Po tome treba postojati jasna, puna odgovornost doktora medicine koji upućuje pacijenta na niži nivo zdravstvene zaštite, kao i doktora medicine koji prihvata pacijenta na niži nivo zdravstvene zaštite.**

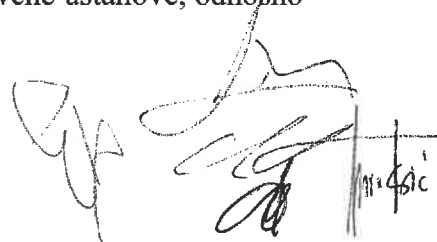
6. Hitna medicinska pomoć

Hitna medicinska pomoć, kao posebna oblast zdravstvene djelatnosti, organizira se na primarnom nivou zdravstvene zaštite na načelima dostupnosti, efikasnosti i kontinuiteta u pružanju hitne medicinske pomoći.

J.U. Hitna medicinska pomoć (u daljem tekstu HMP) djeluje na nekoliko lokacija u Kantonu Sarajevo.

Prema Pravilniku o uslovima, organizaciji i načinu rada hitne medicinske pomoći (Sl. Novine FBiH 98/13, 82714, 51/17, 22/19) ustanova ili služba za hitnu medicinsku pomoć obavlja:

- (1) prijem i registraciju poziva za hitnu medicinsku pomoć,
- (2) određuje stepen hitnosti, upućivanje ekipe hitne pomoći do mjesta gdje se nalazi povrijeđeni, odnosno oboljeli,
- (3) mjere hitne medicinske pomoći na licu mjesta,
- (4) prevoz povrijeđenog, odnosno oboljelog do ustanove ili službe hitne medicinske pomoći ili odgovarajuće zdravstvene ustanove i ukazivanje hitne medicinske pomoći u toku prevoza,
- (5) prijem povrijeđenog, odnosno oboljelog u ustanovi ili službi za hitnu medicinsku pomoć i ukazivanje ambulantne hitne medicinske pomoći,
- (6) hitnu medicinsku pomoć porodilji tokom poroda izvan zdravstvene ustanove, odnosno tokom prevoza,

Ustanova ili služba za hitnu medicinsku pomoć, po pruženoj intervenciji, u slučaju potrebe, najkraćim putem prevozi ozlijeđene, odnosno oboljele osobe u najbližu zdravstvenu ustanovu koja je u mogućnosti nastaviti postupak liječenja.

U Kantonu Sarajevo, HMP vrši transport do određenih zdravstvenih/ bolničkih ustanova (Opća bolnica ili KCUS) gdje se nastavlja postupak liječenja, čime je HMP izvršila svoj dio posla.

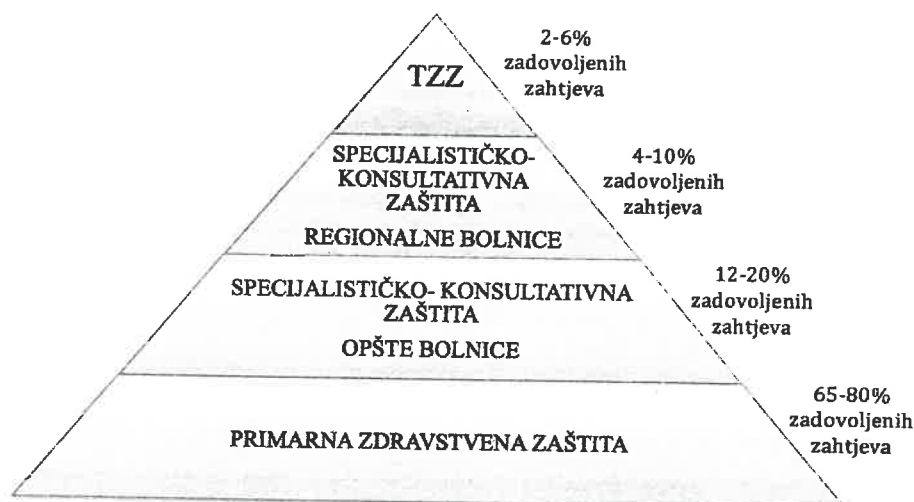
7. Primarna zdravstvena zaštita

Primarna zdravstvena zaštita je sastavni dio zdravstvenoga sistema i prva je linija kontakta pojedinca, porodica i zajednice sa zdravstvenim sistemom i pruža zdravstvenu zaštitu što bliže je moguće mjestu gdje ljudi žive i rade i čini prvi element trajnoga procesa zdravstvene zaštite. Zdravstveni radnici u zdravstvenoj djelatnosti na primarnom nivou zdravstvene zaštite u timskom radu saraduju sa zdravstvenim radnicima drugih specijalnosti na sekundarnom nivou zdravstvene zaštite. U ovaj nivo zdravstvene zaštite se ulazi neposredno.

Zahtjevi za zdravstvenom zaštitom se zadovoljavaju na različitim nivoima zdravstvene zaštite, te shodno kategorizaciji zahtjeva, obimu i vrsti usluga procjenjuje se da se do 80% zahtjeva treba zadovoljiti na nivou primarne zdravstvene zaštite, a do 6% na nivou tercijarne zdravstvene zaštite. (Slika 1.)

Svaki od timova porodične medicine u prema indikacijama usmjerava pacijente prema specijalistima na sekundarnom tj. tercijarnom nivou zdravstvene zaštite, a nakon kompletne medicinske obrade od strane timova PZZ.

Slika 1.

Pacijenti koji ulaze u PZZ su, prema izvještajima, najčešće hronični pacijenti, i u 80% slučajeva se radi o "hladnim slučajevima" koje je potrebno pratiti i dodatno educirati i informisati, kako bi se odgodile ranije komplikacije. Ovo je moguće uvođenjem redovnih godišnjih kontrola korisnika iznad 45 godine života i hroničnih pacijenata.

[Handwritten signatures and initials]

Potrebno je otvoriti referalne puteve za pacijente u KS prema specijalističkim službama, ali nakon kompletne obrade od strane timova PZZ i po ugovorenim terminima. Svaki od timova obiteljske medicine treba usmjeravati pacijente prema specijalistima na sekundarnom nivou, sa kojima se konsultuje oko pacijenta, u cilju odgađanja komplikacija i provođenje sekundarne prevencije.

1. Pacijent na viši nivo ZZ, tačnije na subspecijalističke preglede i tercijarni nivo ZZ, ide samo uz referal specijaliste sa sekundarnoga nivoa. Isto se odnosi i na upućivanje na hospitalizaciju.
2. Specijalistička poliklinika pri Općoj bolnici u Kantonu Sarajevo treba zadovoljavati potrebe stanovnika Kantona Sarajevo, zajedno sa specijalističkim službama u Domu zdravlja Kantona Sarajevo i trebaju se izbjeći dupliciranja sa UKCS. Ova poliklinika treba biti funkcionalno dio bolnice, te bi doktori medicine – specijalisti bili i “pri bolničkom krevetu”.

8. Specijalističko-konsultativna služba i hospitalizacije sekundarnoga nivoa zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevo

Specijalističko-konsultativna djelatnost u principu se organizira u okviru bolničkih zdravstvenih ustanova, osim djelatnosti pedijatrije, medicine rada, ginekologije i svih stomatoloških disciplina, koje se organiziraju u okviru vanbolničkih ustanova (domovi zdravlja), a to je primarnom nivou zdravstvene zaštite.

Prema članu 39. ZoZZ, specijalističko-konsultativna zdravstvena djelatnost na sekundarnom nivou zdravstvene zaštite predstavlja dio zdravstvene djelatnosti koja, kroz pružanje vanbolničkih usluga, obezbjeđuje podršku primarnoj i bolničkoj zdravstvenoj djelatnosti, a s ciljem povećanja stepena rješavanja zdravstvenih problema pacijenata i racionalnijeg korišćenja resursa u zdravstvu.

Specijalističko-konsultativnu djelatnost iz stava 1. ovog člana obezbjeđuje bolnica.

U cilju obezbjeđenja potrebne dostupnosti zdravstvene zaštite, specijalističko-konsultativna djelatnost iz **opšte interne medicine, opšte hirurgije, neurologije, otorinolaringologije, oftalmologije, ortopedije, dermatologije i radiološke dijagnostike primarnog nivoa** organizuje se tako da je korisnicima dostupna u opštini njihovog prebivališta u skladu sa propisom kojim se utvrđuje osnovni paket zdravstvenih prava (u daljnjem tekstu: osnovni paket zdravstvenih prava).

Ukoliko nisu obezbjeđene službe u zajednici iz člana 84. stav 3. ovog zakona, djelatnost službi u zajednici se obezbjeđuje kroz rad specijalističko-konsultativne djelatnosti, tako da je korisnicima dostupna u opštini njihovog prebivališta. *(Službe u zajednici stava 3. ovog član 84 čine: centar za mentalno zdravlje u zajednici, centar za fizikalnu rehabilitaciju, služba polivalentne zubozdravstvene zaštite, služba sestara u zajednici i druge službe u zajednici koje se utvrđuju i formiraju na osnovu potreba stanovništva, a po prethodnom mišljenju zavoda za javno zdravstvo kantona, te uz saglasnost kantonalnog ministra.)*

Dostupnost ostalih specijalističko-konsultativnih djelatnosti se obezbjeđuje u prostoru bolničkih zdravstvenih ustanova u skladu s osnovnim paketom zdravstvenih prava.

Shodno članu 98. ZoZZ Opšta bolnica je zdravstvena ustanova koja obavlja najmanje djelatnosti hirurgije, interne medicine, pedijatrije, te ginekologije i porođajnog i ima posteljne, dijagnostičke i druge mogućnosti prilagođene svojoj namjeni.

Izuzetno, opšta bolnica iz stava 1. ovog člana može obavljati i tercijarnu zdravstvenu zaštitu iz djelatnosti za koju je registrovana, ako ispunjava uslove za tercijarnu zdravstvenu zaštitu utvrđene ovim zakonom, kao i propisima donijetim na osnovu ovog zakona, te ako je za obavljanje ove djelatnosti verifikovana od Federalnog ministarstva.

Isti Zakon propisuje da bolnica mora u svom sastavu imati, najmanje, jedinice za: (član 102. ZoZZ):

- specijalističko-konsultativnu djelatnost;
- radiološku, laboratorijsku i drugu dijagnostiku;
- anesteziju i reanimaciju;
- snabdijevanje lijekovima i medicinskim proizvodima - bolnička apoteka;
- transfuziološku djelatnost u skladu sa propisom o krvi i krvnim sastojcima;
- urgentno zbrinjavanje.

Bolnica iz stava 1. ovog člana mora imati obezbjeđenu:

- medicinsku rehabilitaciju;
- patologiju;
- citološku, mikrobiološku i biohemijsku dijagnostiku;
- mrtvačnicu.

Ukoliko bolnica nema vlastite službe iz stava 2. alineja 1., 2. i 3. ovog člana, može ugovoriti obavljanje ovih djelatnosti sa zdravstvenom ustanovom koja ispunjava uslove predviđene zakonom za obavljanje navedenih djelatnosti i ima odobrenje nadležnog organa, a za obavljanje djelatnosti iz stava 2. alineja 4. ovog člana može ugovoriti sa ovlašćenim pravnim licem.

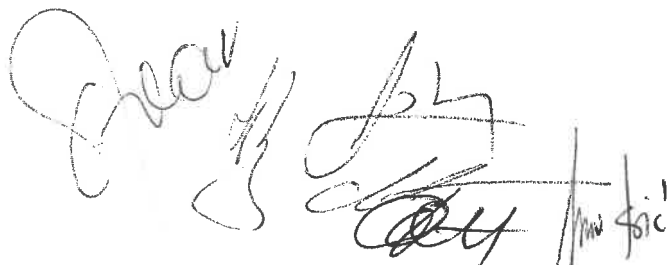
Specijalističko-konsultativna djelatnost u principu se organizira u okviru bolničkih zdravstvenih ustanova, osim djelatnosti pedijatrije, medicine rada, ginekologije i svih stomatoloških disciplina, koje se organiziraju u okviru vanbolničkih ustanova (domovi zdravlja), a to je primarnom nivou zdravstvene zaštite.

Specijalističko-konsultativnu djelatnost **opšte interne medicine, pedijatrije, opšte hirurgije, neurologije, ORL, oftalmologije, ortopedije i dermatologije** treba organizirati tako da u svakoj opštini budu dostupni specijalisti koji pružaju usluge koje ne zahtijevaju posebno skupu opremu i posebne uslove.

Ostale specijalističke djelatnosti mogu se organizirati samo u okviru bolničkih zdravstvenih ustanova, a usluge se pružaju u prostoru nadležne bolnice.

J.U. Opšta bolnica "Prim. Dr Abdulah Nakaš" je organizovana kroz rad nekoliko odjeljenja:

- Odjeljenje za hirurgiju
- Odjeljenje za internu medicinu
- Odjeljenje za ginekologiju i akušerstvo
- Odjeljenje za neurologiju
- Odjeljenje za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju

- Odjeljenje za pedijatriju
- Odjeljenje za urgentnu medicinu

Shodno zakonskim odredbama, prijem oboljenja/stanja za sekundarni nivo vrši se u Opštoj bolnici "Prim. Dr. Abdulah Nakaš", svaki dan, 24 sata i potrebno je da Urgentna jedinica djeluje, svaki dan, 24 sata.

Ukoliko se u toku noćne dežure primi pacijent, neophodna je potpuna obrada pacijenta, do jutarnjeg konzilija, kada se, ako je potrebno, pravi upućivanje pacijenata prema tercijarnom nivou zdravstvene zaštite, ali smao uz odgovarajući referal.

Lista dijagnoza sekundarnoga nivoa zdravstvene zaštite koje se tretiraju i zbinjavaju u J.U. Opšta bolnica "Prim. Dr. Abdulah Nakaš".

Odsjek za opću hirurgiju

1. Operacije preponskih, bedrenih, trbušnih, lumbalnih, umbilikalnih kila sa i bez uklještenja otvorenom i laparoskopskom metodom, kao i recidivnih kila
2. Dijagnostičke i /ili terapijska punkcija peritonealne šupljine sa uzimanjem uzorka ,
3. Operacije žučne kese sa ili bez intraoperativne holangiografije otvorenom ili laparoskopskom tehnikom
4. Choledohotomia s ekstrakcijom kalkulusa kod holedoholitijaze i T drainagom ukoliko isto nije moguće riješiti ERCP-om
5. Anastomoza ekstrahepatalnih žučnih puteva i gastrointestinalnog trakta
6. Reskcije tankog i debelog crijeva zbog tumora
7. Operativno tretiranje ileusa
8. Hirurško liječenje akutnog abdomena
9. Ekplorativna laparotomija ili laparoskopija abdomena
10. Abdominalna drenaža pankreatitisa
11. Ablacija malignog tumora abdominalnog zida
12. Apendektomija otvorenom i laparoskopskom metodom
13. Torakodrenaža zbog pneumotoraksa i/ili evakuacije abscesa, hematoma
14. Torakocenteza
15. Abdominocenteza
16. Evakuacija intra i retroperitonealnih abscesa
17. Cistojejunostomija
18. Primarna i sekundarna hirurška obrada rane
19. Resekcije debelog crijeva (tumori, inflamatorne bolesti, ishemija) sa formiranjem stome ili uspostavom kontinuiteta digestivne cijevi
20. Abdominoperinealna resekcija kolona
21. Eksteriorizacija crijeva
22. Resekcije tankog crijeva sa anastomozom ili stvaranjem stome
23. Enterotomija radi vađenja polipa ili stranog tijela
24. Zatvaranje kolostomije i uspostava kontinuiteta digestivne cijevi
25. Dezinvaginicija crijeva sa ili bez resekcije
26. Divertikulektomija
27. Spoljašnje fistulizacije tankog i debelog crijeva
28. Subtotalna i totalna resekcija želudca

Handwritten signature and stamp, likely a medical professional's mark, located in the bottom right corner of the page.

29. Sutura perforiranog intraabdominalnog šupljeg organa zbog spontane ili jatrogene perforacije
30. Operacije rektalnog prolapsa
31. Operacije abscesa i tumora dojke
32. Ekscizija benignih i malignih lezija kože i podkožnog tkiva sa direktnom suturom ili zatvaranjem defekta pomoću manjih lokalnih reznjeva
33. Ekscizija nepravilnih ožiljaka
34. Ekscizija nokatne ploče sa matriksom
35. Ekscizija pilonidalne ciste ili sinusa
36. Incizija i drenaža perianalnog i ishirektalnog abscesa
37. Ekscizija spoljašnjih hemoroidalnih čvorova i papiloma
38. Operativni tretman hemoroidalnih čvorova
39. Fistulotomia ili fistulektomija analne regije
40. Sfincterektomia zbog strikture anusa
41. Hirurško zbrinjavanje analne fisure, kondiloma anlnalne ili perinalne regije
42. Ekscizionna biospija kože i podkože i sluznice
43. Extirpacija ateroma, ciste, ksantoma , lmfne žijejde ili manjeg benignog tumora
44. Incizija i drenaža furunkula, karbunkula, abscesa paronihija ili hematoma
45. Sekundarna sutura abdominalnog zida zbog dehiscencije
46. Metastezektomije jetre
47. Operacije cista jetre uključujući i hidatidne ciste
48. Hirurško zbrinjavanje abscesa jetre
49. Biopsija pankreasa
50. Operacije cista i abscesa pankreasa
51. Distalna pankreatektomija sa splenektomijom

Odsjek za Otorinolaringologiju

1. Ablacija nazalnog polipa, jednostrana
2. Ablacija nazalnog polipa, obostrana
3. Ablacija polipa nosa bez etmoidektomije unilateralna
4. Ablacija polipa nosa sa etmoidektomijom unilateralna
5. Ablacija polipa spoljašnjeg/srednjeg uha
6. Ablacija velikih cista vrata
7. Adenotomija
8. Biopsija promjena srednjeg uha
9. Biopsija tumora nosa
10. Biopsija uha, grla, nosa
11. Direktna laringoskopija sa vađenjem stranog tijela
12. Direktoskopija larinska i hipofarinksa
13. Disekcija vrata selektivna, jednostrana
14. Disekcija vrata selektivna, obostrana
15. Ekscizija (biopsija) limfnog čvora vrata
16. Ekscizija benignih lezija, fibroznih i cističnih promjena kože i potkožnog tkiva sa direktnom suturo
17. Ekscizija nazalnog benignog tumora
18. Ekscizija nazalnog malignog tumora
19. Ekstirpacija ateroma, ciste ili manjeg benignog tumora uha

20. Ekstirpacija juvenilnog fibroma ili malignog tumora epifarinksa
21. Ekstirpacija kongenitalne fistule nosa
22. Ekstirpacija kongenitalne fistule uha
23. Ekstirpacija osteoma ili egzostoza spoljašnjeg ušnog kanala
24. Ekstirpacija polipa ili čvorića sa glasnica u direktoskopiji
25. Ekstrakcija kalkulusa iz izvodnog kanala submandibularne žlijezde intraoralnim putem
26. Endonazalna ekstirpacija stranog tijela iz nosa
27. Endonazalna hirurška ekstrakcija rinolita ili stranog tijela
28. Endonazalna operacija maksilarnih sinusa, obostrano
29. Endonazalna operacija masilarnih sinusa, jednostrana
30. Epifaringoskopija direktna
31. Epifaringoskopija sa biopsijom
32. Hemostaza krvarenja iz nosa (tuširanje, lapiziranje elektrokauterizacija)
33. Hemostaza poslije tonsilektomije
34. Hirurško zatvaranje otvora u nosnoj pregradi
35. Incizija abscesa intraoralnim putem
36. Incizija i drenaža hematoma ili abscesa nosnog septuma
37. Incizija i drenaža peritonzilarnog (transoralni pristup)
38. Incizija i drenaža retrofaringealnog abscesa - transoralno
39. Incizija othaematoma auricule ili abscesa uha
40. Incizija othematoma, retroaurikularnog abscesa
41. Incizija parafaringealnog abscesa cervikalna
42. Laringofaringoskopija indirektna sa biopsijom
43. Laringomikroskopija sa uzimanjem isječka, ekscizijom tumora, polipa, ciste i vađenjem stranog tijela kauterizacijom i dilatacijom
44. Maligni tumor uške, obična resekcija
45. Mukotomija ili konhotomija jednostrana ili obostrana
46. Odstranjivanje aeracionih cjevčica jednostrano
47. Odstranjivanje aeracionih cjevčica obostrano
48. Odstranjivanje većih benignih tumora orofarinksa
49. Operacija benignih tumora nepca i uvule
50. Operacija benignih tumora usana i jezika
51. Operacija maksilarnih sinusa (Caldwell- Luc), obostrano
52. Operacija maksilarnih sinusa (Caldwell-Luc) jednostrano
53. Operativno odstranjenje stranog tijela iz uha
54. Paracenteza bubne opne sa postavljanjem cjevčice za aeraciju i drenažu srednjeg uha - jednostrano
55. Paracenteza bubne opne sa postavljanjem cjevčice za aeraciju i drenažu srednjeg uha - obostrano
56. Plastika septuma nosa-Cottle
57. Radikalna operacija malignih tumora usne sa resekcijom mekih tkiva
58. Radikalna resekcija zbog malignih tumora ušne školjke
59. Rekonstrukcija ušne školjke nakon povrede
60. Repozicija svježeg preloma nosnih kostiju sa imobilizacijom
61. Resekcija frenuluma
62. Septorinoplastika
63. Sutura jezika do 2 cm
64. Sutura jezika preko 2 cm
65. Sutura ušne školjke Tonzilektomija sa adenotomijom
66. Tonzilektomija u lokalnoj anesteziji

67. Tonzilektomija u općoj anesteziji
68. Traheostomija - privremena
69. Traheostomija - stalna
70. Uklanjanje stranog tijela iz mekih tkiva lica
71. Zatvaranje traheostome

Odsjek za oftalmologiju

1. Operacija mrežne metodom PHACO/fakoemulzifikacija
2. Operacija mrežne metodom ECCE/ekstrakapsularna ekstrakcija
3. Operacija mrežne metodom ICCE/intrakapsularna ekstrakcija
4. Trabekulektomija
5. Operacije pterygiuma
6. Operacije konjunktive
7. Povrede prednjeg segmenta oka
8. Intavitrealne aplikacije lijekova
9. Operacije kapaka/entropijum, ectropijum, tumori, blepharoplastika
10. Yag laser capsulotomia
11. Yag laser iridotomija
12. Evisceracija
13. Enuceacija
14. Tarzorafija

Odsjek za urologiju

1. Resekcija hidrokele testisa
2. Resekcija varikokele testisa
3. Operativni tretmani tumora testisa
4. Transvezikalna adenomektomija prostate
5. TUR adenoma prostate
6. TUR tumora mokraćnog mjehura
7. Endoskopski tretman kamenaca mokraćnog mjehura
8. Transureteralni tretman kamenaca uretera
9. Transureteralni tretman kamenaca bubrega
10. Tretman cistokele/ plastika prednjeg vaginalnog zida
11. Tretman stres inkontinencije kod žena
12. Parcijalna nefrektomija
13. Nefrektomija

Odsjek za ortopediju i traumatologiju

1. Operacije habitualne luksacije ramena
2. Otvorena repozicija prijeloma u ramenom zglobu ili nadlaktici
3. Prelomi klavikule

4. Amputacije u ramenom zglobu ili nadlaktici
5. Odstranjenje mekotkivnih tumora ramenog zgloba ili nadlaktice
6. Odstranjenje koštano-hrskavičavih tumora zgloba ramena /nadalaktice
7. Otvorena repozicija i osteosinteza projeloma lakta ili podlaktice
8. Druge rekonstrukcije ili artrodeze lakta.
9. Otvorena repozicija preloma acetabuluma.
10. Primarna ugradnja proteze kuka
11. Artrodeza kuka sa unutarnjom fiksacijom
12. Vanjska fiksacija preloma natkoljenice
13. Unutarnja fiksacija preloma natkoljenice sa intramedularnim čavlom
14. Unutarnja fiksacija preloma natkoljenice upotrebom ploče i šarafa
15. Amputacija femura
16. Kompletno odstranjenje mekotkivnih tumora kuka i nadkoljenice
17. Korekcije deformiteta kuka / nadkoljenice vanjskom / unutarnjim fiksacijom
18. Odstranjenje parcijane proteze kuka
19. Odstranjenje totalne proteze kuka
20. Reoperacija kuka ili nadkoljenice zbog duboke infekcije
21. Primarna ugradnja endoproteze koljena
22. Artroskopske operacije koljena (meniskus i ligamenti)
23. Operacije meniskusa
24. Operacija na kapsuli ili na ligamentima koljena
25. Totalna sinevektomija koljena
26. Artrodeza koljena unutarnjom fiksacijom
27. Artrodeza koljena vanjskim fiksatorom
28. Vanjska fiksacija preloma koljena i potkoljenice
29. Unutarnja fiksacija preloma koljena i potkoljenice
30. Unutarnja fiksacija preloma koljena/potkoljenice primjenom čavla
31. Unutarnja fiksacija preloma koljena /potkoljenice primjenom ploče i šarafa
32. Rješavanje preloma koljena/potkoljenice kombinovanom metodom
33. Osteotomije u predjelu koljenu ili potkoljenice
34. Osteotomije skraćenja ili produženje koljena ili potkoljenice
35. Odstranjenje burzi koljena ili potkoljenice
36. Amputacije u području koljena ili potkoljenice
37. Korekcija deformiteta koljena/potkoljenice banjskom/unutarnjom fiksacijom
38. Unutarnja fiksacija skočnog zgloba ili stopala primjenom ploče i šarafa
39. Odstranjenje mekotkivnih tumora skočnog zgloba ili stopala

Odjeljenje za antesteziiju i intenzivnu terapiju

Sve usluge anestezije hirurških disciplina sekundarnog nivoa zdravstvene zaštite
Tretman i monitoringu u intenzivnoj njezi pacijenata sekundarnog nivoa zdravstvene zaštite

Odjeljenje za neurologiju

Triaza neuroloških stanja i oboljenja prema nivou zdravstvene zaštite
1. Ishemijski cerebrovaskularni insult, TIA bez neurološkog deficita

Handwritten signature and initials, possibly 'D. M. Č. 481'.

2. Epilepsije
3. Krize svijesti
4. Vrtoglavice centralnog porijekla, Syndrom vertebrobasilarnog sliva
5. Glavobolje
6. Radikulopatije
7. Parkinsonizam
8. Polineuropatije i neuropatije
9. Demencija
10. Dijagnostičke usluge u sklopu neurološkog odjeljenja: Transkranijalni Doppler, Color
11. Doppler krvnih sudova vrata, Elektroencefalografija, Elektromioneurografija, UZV perifernih nerava.

Odjeljenje za ginekologiju i akušerstvo

Usluge sekundarnog nivoa ZZ iz ginekologije i akušerstva

1. Ginekološko-akušerski pregledi
2. TA, TV 2D, 3D ultrazvuk ginekološko-akušerskih pacijentica
3. Dijagnostika i terapija abnormalnih materičnih krvarenja
4. Dijagnosika i terapija patologije cerviksa
5. Dijagnostika i terapija patologije endometrijuma
6. Endocervikalna, frakc. Eksplo.kiretaža
7. Biopsija grlića materice
8. Biopsija labija i vulve
9. Biopsija promjena na vagini
10. Uzimanje vaginalnog i cervikalnog brisa
11. Terapija(kiretaža) abnorm.produkata trudnoće, pobačaja
12. LETZ ekscizija transformacijske zone
13. LOOP ekscizija
14. Kolposkopija
15. Polipektomija grlića materice
16. Krioterapija grlića materice
17. SIS ultrazvuk
18. Aplikacije i ekstrakcije IUD
19. Akušerski i ultrazvučni pregledi u trudnoći (prema protokolu) 2D 4D
20. Vođenje i završavanje porođaja
21. Nadzor nad patološkim trudnoćama
22. Nadzor i tretman graviditetnih toksikoza (terc. nivou pripada ako očekujemo porođaj prematurnog djeteta)
23. Indukcija (indiciranih) porođaja
24. Indukcija porođaja prostaglandinima
25. Indukcija pobačaja
26. Vođenje porođaja kada je prednj.čest zadak uz primjenu ručne pomoći
27. Vođenje porođaja kod deflesionih stavova, nepravilne rotacije, karlični stav. gemeli
28. Završavanje porođaja vakuum ekstrakcijom
29. Završavanja porođaja carskim rezom
30. Cerski rez sa subtot. Ili totalnom histerektomijom
31. Tretman poostpartalnih krvarenja, atonija
32. Zbrinjavanje rupture cerviksa

33. Zbrinjavanje ruptуре међице првог, другог и трећег степена
34. Zbrinjavanje ruptуре vaginalnih zidova
35. Zbrinjavanje ruptуре uterusа
36. Manuelne i instr.revizije materišta
37. Lysis placentae
38. Sectio Caesarea parva
39. Patologija trudnoće koja pripada sekundarnom nivou ZZ
40. Rekietaže (poslije porođaja, abortusa, ekspl.kiretaže)
41. Cerclage PVU
42. Dijagnostika i terapija cervikalnih intraepitekijalnih neoplazija (konizacija i plastika PVU)
43. Histeroskopija- dijagnostika i terapija patologije materične šupljine
44. HSC ablacije endometriјuma
45. HSC polipektomije
46. HSC miomektomije
47. HSC resekcije septuma
48. Dijagnostička laparoskopija, drilling jajnika, ispitivanje prohodnosti jajovoda
49. Laparoskopija kod postojanja adneksalne patologije
50. Laparoskopski tretman benignih adneksalnih promjena(enukleacija, ekstirpacija cisti)
51. Laparoskopski tretman ektopične trudnoće
52. Laparoskopска miomektomija
53. Ekspolativna laparoskopija
54. LPSC sterilizacija
55. Abd.Totalna histerektomija, sa ili bez adneksа
56. ABD.Subtotalna histerektomija sa ili bez adneksа
57. Operativni tretman PID
58. Operativni tretman tuboovariјalnih apscesa
59. Adneksеktomija Abd. I LPSC
60. Oophorectomia Abd i LPSC
61. Salpingaectomy Abd i LPSC
62. Miomektomije Abd, i LPSC
63. Sterilizacija Abd i LPSC
64. Miomektomije porađajućih ad vaginam mioma
65. Vaginalne histerektomije
66. Plastike vagine kod spada vaginalnih zidova
67. Plastika kod descensusа uterusа
68. Resekcija tubа (stomatoplasika)
69. Ekstirpacija ciste gl. Bartholini
70. Ekstirpacija intraligamentarnih tumora
71. Postpartalne histerektomije(tot./ subtot),sa ili bez adneksа

Odjeljenje pedijatrije – opća pedijatrija

1. Aspiracija disajnih puteva pod laringoskopskom kontrolom
2. Aspiracija gornjih dišnih puteva
3. Aspiriranje sekreta kod dojenčadi i male djece
4. Dalja bolnička obrada- dalja bolnička obrada djeteta zdravstvena njega
5. Dalja bolnička obrada djeteta- standardna bolnička zdravstvena njega

6. Daljnja bolnička obrada dojenčeta- Poluintenzivna bolnička zdravstvena njega
7. Dalja bolnička obrada dojenčeta- Standardna bolnička zdravstvena njega
8. Dalja bolnička obrada novorođenčeta- Poluintenzivna bolnička zdravstvena njega
9. Daljnja bolnička obrada novorođenčeta- Standardna bolnička zdravstvena njega
10. Davanje intravenskih injekcija
11. Davanje kiseonika
12. Davanje subkutanih i intramuskularnih injekcija
13. EKG novorođenčeta
14. Endotrahealna intubacija
15. Enteralna ishrana
16. Inhalaciona terapija
17. Kateterizacija umbilikalne vene
18. Konsultativni pregled specijaliste
19. Konsultativni pregled subspecijaliste -neonatolog
20. Konzilijarni pregled
21. Lapisiranje granuloma pupka
22. Mjerenje parametara neonatusa
23. Nadzor i njega novorođenčeta na fototerapiji
24. Obrada kože novorođenčeta
25. Obrada pupka
26. Oksigenoterapija kod novorođenčeta
27. Otpusno pismo
28. Otpust novorođenčeta
29. Plasiranje/evakuacija nazogastrične ili orogastrične sonde
30. Početna bolnička obrada djeteta
31. Početna bolnička obrada dojenčeta
32. Početna bolnička obrada novorođenčeta
33. Ponovni (kontrolni) pregled djeteta- pedijatar
34. Ponovni (kontrolni) pregled dojenčeta- pedijatar
35. Ponovni (kontrolni) pregled novorođenčeta- neonatolog
36. Postavljanje kanile i uključivanje infuzije
37. Prvi pregled djeteta- pedijatar
38. Prvi pregled dojenčeta- pedijatar
39. Prvi pregled novorođenčeta- neonatolog
40. Snimanje i očitavanje EKG (6 ili 12 odvoda) elektrokardiograma
41. Specijalizovana ishrana gastričnom sondom
42. Sprovođenje terapije rektalno
43. Toaleta nosa i nosne duplje sa evakuacijom sekreta
44. Uzimanje briseva sa slanjem na analizu
45. Vakcinacija novorođenčeta

Pedijatrija po užim oblastima

1. Aspiracija gornjih dišnih puteva
2. Aspiriranje sekreta kod dojenčadi i male djece
3. Dalja bolnička obrada djeteta-Poluintezivna zdravstvena njega
4. Dalja bolnička obrada djeteta-Standardna bolnička zdravstvena njega
5. Daljnja bolnička obrada dojenčeta-Poluintezivna bolnička zdravstvena njega
6. Daljnja bolnička obrada dojenčeta –Standardna bolnička zdravstvena njega
7. Daljnja bolnička obrada novorođenčeta-Poluintezivna bolnička zdravstvena njega

[Handwritten signatures and initials]

8. Daljnja bolnička obrada novorođenčeta-Standardna bolnička zdravstvena njega
9. Davanje intravenskih injekcija
10. Davanje kiseonika
11. Davanje subkutanih i intramuskularnih injekcija
12. EKG (v1-v6) neonatusa, dojenčeta malog, školskog djeteta sa
13. EKG novorođenčeta
14. Endotrahealna intubacija
15. Fototerapija
16. Inhalaciona terapija
17. Kataterizacija umblikalne arterije
18. Konsultativni pregled
19. Konsultativni pregled specijaliste
20. Lapisiranje granulom pupka
21. Mjerenje parametara (neonatusa, dojenčeta malog i školskog djeteta) sat02, puls,TA, temperatura, TT, TV
22. Nadzor i njega novorođenčeta na fototerapiji
23. Neonatalni skrining (hipotireoza, fenilketonurija)
24. Opservacija
25. Otpusno pismo
26. Otpust novorođenčeta
27. Početna bolnička obrada djeteta
28. Početna bolnička obrada dojenčeta
29. Početna bolnička obrada novorođenčeta
30. Ponovni (kontrolni)pregled djeteta-pedijatar
31. Ponovni (kontrolni pregled) dojenčeta-pedijatar
32. Ponovni (kontrolni) pregled novorođenčeta-neonatolog
33. Postavljanje kanile i uključivanje infuzije
34. Prvi pregled djeteta –pedijatar
35. Prvi pregled dojenčeta-pedijatar
36. Toaleta nosa i nosne duplje sa evakuacijom sekreta
37. Ultrazvuk mozga novorođenčeta

*Odjeljenje nema pedijatrijsku i neonatološku intenzivnu njegu.

*Trudnoća iznad 36 nedjelja

Odjeljenje za internu medicinu

1. Arterijska hipertenzija
2. Stabilna angina pektoris
3. Subakutni infarkt miokarda
4. Hronično srčano popuštanje
5. Akutno srčano popuštanje
6. Nemaligni poremećaji srčanog ritma
7. Bolesti miokarda I perikarda
8. Diabetes mellitus tip 2
9. Bolesti štitne žlijezde
10. Refluksna bolest jednjaka
11. Ulkusna bolest želuda i duodenuma

12. Gastrointestinalna krvarenja
13. Polipi GIT
14. Divertikuloza
15. Upalne bolesti crijeva
16. Ciroza jetre
17. Akutni pankreatitis
18. Hronični pankreatitis
19. Akutne i hronične bolesti jetre
20. Maligne i benigne neoplazme gastrointestinalnoga trakta
21. Upalne bolesti mokraćnog sistema
22. Sideropenijska anemija
23. Megaloblastna anemija
24. Reumatoidni artritis
25. Psorijatični artritis
26. Sjogeroov sindrom
27. GIHT
28. Degenerativna oboljenja perifernih zglobova
29. HOPB
30. Bakterijske pneumonije sa blažom kliničkom slikom
31. Astma bronchiale

9. Specijalističko-konsultativna služba i hospitalizacije tercijarnoga nivoa zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevo – Klinički centar Univerziteta u Sarajevu

1. Kardiologija – invazivna,
2. Kardiohirurgija,
3. Neurohirurgija,
4. Vaskularna hirurgija,
5. Maksilofacijalna hirurgija,
6. Torakalna hirurgija,
7. Dječija hirurgija,
8. Hematologija,
9. Nefrologija,
10. Gastroenterohepatologija
11. Nuklearna medicina,
12. Angiologija,
13. Onkologija,
14. Radiologija

Pregledi i hospitalizacije za ove specijalnosti tercijarnoga nivoa zdravstvene zaštite ostaju po režimu, kao do sada.

Shodno zakonskim odredbama, prijem oboljenja/stanja za tercijarni nivo vrši se u KCUS-u, svaki dan, 24 sata i Urgentna jedinica djeluje, svaki dan, 24 sata.

Handwritten signatures and initials, including a large signature that appears to be 'Alan' and several smaller initials and marks.

Lista dijagnoza tercijarnoga nivoa zdravstvene zaštite koje se tretiraju i zbinjavaju u KCUS-u.

RB	Klinika	Dijagnoze
1.	Klinika za kardiovaskularnu hirurgiju	- Akutna i kritična stanja bolesti aorte i velikih krvnih sudova. - Hemodinamski nestabilna stanja kod strukturne i ishemijske bolesti srca.
2.	Klinika za urologiju	- Maligne bolesti (bubrega, nadbubrega, mokraćnog mjehura sa izraženom makrohematuriom) - Maligne bolesti (testisa, penisa) - Retroperitonealna limfadenectomia
3.	Klinika za anesteziju i reanimaciju	- Politrauma - Pacijenti sa malignom bolešću pre i post operativno - Pacijenti koji su ovisni o respiratorne potpore
4.	Klinika za rekonstruktivnu i plastičnu hirurgiju	- Akutna trauma šake - Opekotinska trauma - Infekcije šake (teži flegmonozni procesi sa indikacijom za hospitalizaciju i hirurški tretman) - Sentinel biopsije u sklopu algoritma tretmana melanoma - Replantacije i revaskularizacije
5.	Klinika za opću i abdominalnu hirurgiju	- Operacija jednjaka, - Operacija jetre (resekcije jetre lijeva i desna hepatektomija, te segmentektomije kod metastaza jetre) - Maligne bolesti jetre, pankreasa i ostalih organa u abdomenu - Gasterektomija –totalna, subtotalna po Bilrothu - Operacija pankreasa- duodenopankreatektomija-sec Whiple, zatim distalna splenopankreatektomija - Operacije karcinoma dojke, štitne žlijezde i limfnih čvorova aksilarne regije
6.	Klinika za očne bolesti	- Maligne bolesti oka - Traume oka - Povrede koje zahtijevaju hitni hirurški tretman
7.	Klinika za bolesti uha, grla i nosa sa hirurgijom glave i vrata	- Maligna oboljenja uha, grla i nosa, glave i vrata - Kongenitalne malformacije glave i vrata koje su inkopatibilne sa disanjem i ishranom - Trauma koja zahtjeva hitni hirurški tretman, a odnosi se na bolesti kojom se ova klinika bavi
8.	Klinika za ortopediju i traumatologiju	- Svi prijelomi lokomotornog sistema, sa ili bez dislokacije, sa potrebom

		<p>repozicije unutrašnje ili spoljašnje fiksacije ili gips imobilizacija (humerusa, radiusa, ulnae, femura, tibiae, skočnog zgloba, stopala) - Svi prijelomi kuka i prijelomi kičme - Svi patološki prijelomi (maligna oboljenja kičme, karlice ili kukova, natkoljenice i potkoljenice, humerusa i radius kostiju šake i stopala) - Prijelomi lokomotornog sistema dječije dobi , kao i tumori dječije dobi - Svi indicirani operativni zahvati, amputacije extremiteta, uz predhodnu trijažu sa angiologije- Klinika za bolesti srca, krvih sudova i reumatizam (gangrena, dijabetско stopalo, terminalna ishemija)</p>
9.	Klinika za dječiju hirurgiju	<ul style="list-style-type: none"> - Appendicitis Acuta - Invaginacija, - Torzija Testisa, - Atresio Oesophagei, - Gastroschisis, - Omphalocele, - Pylorostenosis - Atresio Duodeni, - Atresio Intestini Tenui, - Atresio Anorectalis Cum Cloaca, - Atresio Ani, - Hernia Diaphragmalis, - Enterocolitis Necroticans, - Colostomio, - Tu (Wilms, Neuroblastoma i drugi solidni maligni tumori dječije dobi) - Neuroblastoma, - Rhabdimyosarcoma, - Diverziculum Meckeli, - Holecystectomy Cholecycistitis Acuta, - Cystostomio Et Fulguratio Urethrae (u tretmanu valvule stražnje uretre) - Ureterocystoneostomio, - Pyeloureteroplastica, - Zatvaranje Jejuno, Ileo Et Colostome (kod oboljenja i povreda digestivne cijevi) - Autotransplatatio Sec Thiersh, - Ileus, - Rupture Intraabdominalnih Parenhimnih Organa, - Splenectiomio (trauma i oboljenja koja ugrožavaju život)

		<ul style="list-style-type: none"> - Echinococcus Pulmonis Et Hepatis, - Perforatio Intestinalis (Colitis Ulcerosa), - Capd (plasiranje hickman i port katetera), - Nephrectomia, - Morbus Hirschsprung (Megacolon Congentalis)
10.	Klinika za torakalnu hirurgiju	<ul style="list-style-type: none"> - Trauma grudnog koša - Endopleuralni poremećaji (Pneumotoraks, Hematoraks, Likvidotoraks) - Segmentektomija - Pneumonektomija - Lobektomija - Empijemi - Ehinokokne ciste
11.	Klinika za neurohirurgiju	<p>OPĆA NEUROHIRURGIJA SA KOMPLEKSNOM NEUROTRAUMOM</p> <p>Kraniocerebralne povrede:</p> <ul style="list-style-type: none"> - povrede kostiju lobanje i unutar lobanjskih struktura - prelomi lobanje sa ili bez lezija moždanih ovojnica - kompleksne povrede baze lobanje - rekonstruktivni operativni zahvati - Intrakranijalna (unutarlobanjska) krvarenja: epiduralni i subduralni hematomi; Intracerebralna krvarenja- spontana i traumatska - Hidrocefalus <p>ONKOLOŠKA NEUROHIRURGIJA</p> <p>Mikrohirurške operacije tumora:</p> <ul style="list-style-type: none"> - velikog mozga, malog mozga i moždanog stabla - intraventrikularnih tumora - tumori orbite - tumori neurokranija i tumori sa ekstrakranijalnom propagacijom <p>CEREBROVASKULARNA NEUROHIRURGIJA</p> <p>Mikrohirurške operacije:</p> <ul style="list-style-type: none"> - moždanih aneurizmi -clipping - arteriovenskih malformacija mozga - Kavernomi-angiomi - duralne AV fistule - spontani intracerebralni hematomi <p>HIRURGIJA BAZE LOBANJE I HIPOFIZE</p> <ul style="list-style-type: none"> - kompleksni tumori baze lobanje - tumori kraniofacijalnih regija (multidisciplinarni pristup sa maksilofacijalnim i ORL hirurzima)

		<ul style="list-style-type: none"> - tumori kraniospinalnog prelaza <p>SPINALNA HIRURGIJA</p> <ul style="list-style-type: none"> - mikroskopske operacije diskus hernije (vratne, grudne i slabinske kičme) sa neurološkim deficitom - tumori kičmenog stuba - tumori unutar spinalnog kanala (EKSTRADURALNI I INTRADURALNI) <p>PEDIJATRIJSKA NEUROHIRURGIJA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hidrocefalus, urođeni i stečeni - Krvarenja u mozgu - Tumori mozga svih lokalizacija <p>STEREOTAKSIČNA NEUROHIRURGIJA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Frameless biopsija tumora (neuronavigacijska) - Klasična stereotaksijska – Lixel biopsija tumora <p>NEUROHIRURŠKI INTENZIVNI TRETMAN</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tretman i monitoring najkompleksnijih /neurohirurških/ pacijenata u specifičnom okruženju neurohirurške intenzivne jedinice i u kolaboraciji sa stalno prisutnim neuroanesteziolozima - Multidisciplinarni tretman pacijenata
12.	Klinika urgentne medicine	Klinika urgentne medicine će raditi svakodnevno sa pacijentima koji imaju gore navedene dijagnoze
13.	Centralna sterilizacija	Sterilizacija instrumentarija i zavojnog materijala za sve OJ.KCUS-a, dok se na odjejenju hitne op.sale rade zahvati koji su indicirani na drugim klinikama.

Handwritten signatures and initials, including a large signature and several smaller ones below it.

SEKUNDARNI NIVO ZZ

Ovdje se, prema literaturi,
završava 80% zahtjeva za zz

**SPECIJALISTIČKO-KONSULTATIVNA SLUŽBA
KANTONA SARAJEVO**
Poliklinički centar za Kanton u Općoj bolnici
Specijalistički kabineti: Opšta
Interna, Hirurgija, ORL, Oftalmologija, Neurologija,
Psihijatrija, Infektologija, Dermatovenerologija,
Pedijatrija, Ginekologija, Akušerstvo

**SPECIJALISTIČKO-
KONSULTATIVNA SLUŽBA
KANTONA SARAJEVO na UKCS**
Za nedostajuće specijalnosti na
sekundarnom nivou pacijenti
Kantona Sarajevo bivaju
upućeni na UKCS
Nefrologija, Gastroenterologija,
Nuklearna medicina,
Kardiologija, Angiologija,
Vaskularna hirurgija, itd.

Pacijent potpuno obrađen- pregled,
lab biva upućen u spec kabinete Opće
bolnice Sarajevo

DOM ZDRAVLJA

- AMBULANTE OBITELJSKE MEDICINE
- PEDIJATRIJSKE AMBULANTE
- AMBULANTE ŠKOLSKE MEDICINE

Uputnice za specijalističke preglede na sekundarnom nivou (Opća bolnica) i tercijarnom nivou (DIP) („MALE uputnice“) mogu izdavati samo obiteljski doktori, spec. dr. pedijatri i spec.spec. dr. školske medicine

Preduslovi:

- **Opredijeljenost stanovnika prema TOM-ovima**
- **Priprema jasnih planova pregleda prema zdravstvenim potrebama**
- **Razvoj savjetovališta za hronična oboljenja**
- **Priprema redovnih izvještaja o oboljevanju stanovnika**
- **Redovni monitoring broja i vrste upućivanja na više nivoe zz**
- **Razvijati mogućnosti za pružanje što većeg spektra usluga na nivou PZZ (holter, EKG, UZ**

**SPECIJALISTIČKO-KONSULTATIVNA USLUGA ZA
KANTON SARAJEVO**

Tercijarna usluga u UKCS koja se pruža pacijentima iz FBiH
*Specijalistički kabineti .subspecijalistički (nepotrebno razvijati na nivou Opće
bolnice), npr.*

*Kardiologija – invazivna, Kardiohirurgija, Neurohirurgija, Vaskularna hirurgija,
Maksilofacijalna hirurgija, Torakalna hirurgija, Dječija hirurgija, Hematologija,
Nefrologija, Nuklearna medicina, Angiologija, Onkologija, Radiologija itd.*

*Pacijent potpuno obrađen- pregled,
lab biva upućen u spec kabinete –DIP
UKCS*

DOM ZDRAVLJA

- **AMBULANTE OBITELJSKE MEDICINE**
- **PEDIJATRIJSKE AMBULANTE**
- **AMBULANTE ŠKOLSKE MEDICINE**

Uputnice za specijalističke preglede na
tercijarnom nivou (DIP) („VELIKE uputnice“) mogu
izdavati samo obiteljski doktori, spec. dr. pedijatri
i spec.spec. dr. školske medicine, a po preporuci
*specijalista na sekundarnom nivou (poliklinika
Opće/Kantonalne bolnice Sarajevo)*

Prema preporučenom modelu bolnice rade kao dvije
zdravstvene ustanove, sa punim kapacitetom, 24 sata,
uključujući i njihove prijemne ambulante.

Prijemne ambulante će zaprimati pacijente prema
indikacijama, i postavljenim dijagnozama, baš kako je
raspoređen specijalistički kadar i vrsta usluge.

Preduslovi:

- **Definisati specijalnosti i subspecijalnosti prema kojima se upućuju pacijenti ili u Opću bolnicu ili UKCS**
- **Poboljšati izvještavanja o upućivanju**
- **Angažovati timove iz PZZ da trijažiraju pacijente, sa objašnjenjem da preko 60% treba biti riješeno u PZZ**
- **Smanjiti nepotrebna upućivanja na više niveoe unutar javnoga sektora**

TERCIJARNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA
Vanbolnička i bolnička

Radno vrijeme: 00.00 – 24.00
Razvijanje referalne komunikacije sa specijalistima vanbolničkim
Prijem pacijenata SAMO uz uputnicu specijaliste, HMP
Razvijanje "dva" reda –

- za hronične pacijente i
- "fast truck" za prve dijagnoze

SEKUNDARNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA
Bolnička (Opšta bolnica)

Radno vrijeme: 00.00 – 24.00
Razvijanje referalne komunikacije sa DZ, TOM, specijalistima vanbolničkim
Prijem pacijenata SAMO uz uputnicu TOM, specijaliste, HMP
Telefonske konsultacije sa TOM koji upućuju pacijente
Razvijanje "dva" reda –

- za hronične pacijente i
- "fast truck" za prve dijagnoze

SEKUNDARNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA
Vanbolnička

Radno vrijeme: 00.00 – 24.00
Razvijanje referalne komunikacije sa DZ, TOM
Prijem pacijenata SAMO uz uputnicu TOM-a
Telefonske konsultacije sa TOM koji upućuju pacijente
Razvijanje "dva" reda –

- za hronične, redovne pacijente i
- "fast truck" za prve dijagnoze

Savjetovaništa za hronične bolesnike
Poboljšanje opreme i palete pruženih usluga (holter, EKG, UZ)

PRIMARNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Porodična medicina
Pedijatrijska služba
Školska medicina

Radno vrijeme: 08.00 – 20.00
Timovi obiteljske medicine, jačanje patronažne službe, kućne posjete
Procjena zdravstvenih potreba – planovi programi zz za opredijeljeno stanovništvo
Smanjenje broja uputnica
Razvijanje referalne komunikacije sa zdravstvenim ustanovama Kantona
Savjetovaništa za hronične bolesnike
Poboljšanje opreme i palete pruženih usluga (holter, EKG, UZ)

Hitna
medicinska
pomoć

Radno
vrijeme:

00.00 – 24.00

08.00 – 20.00
Call centar
Kontakti sa
TOM-
Emergency
call
Emergency
transport
Trijaža

21.00-07.00

Call centar
Emergency
call
Emergency
transport

Referalne
odluke
Trijaža

